PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 411 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, četrtek, 3. oktobra 1946 | UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopisi se ne vračajo

„Če v Trstu kaj ni v redu, ni to krivda ljudstva ali narodnostne mržnje, temveč edinole sedanje uprave."

JOŽA VILFAN

Kolonialna ali ljudska demokracija

Ob analizi anglo-ameriških predlogov za statut in bodočo ureditev tržaškega svobodnega ozemlja se nam jasno pokažejo njih osnovne značilnosti.

Bistvena poteza, ki je lastna vsem predlogom zahodnih velesil, je na eni strani prilaščanje čim večje diktatorske oblasti za guvernerja in s tem za one, ki stoje za njim, po drugi strani pa poizkus čim večjega utesnjevanja svobode domačega prebivalstva.

Ti predlogi kopičijo v guvernerjevih rokah teoretično velik in praktično pa vso zakonodajno in izvršno oblast. Ljudstvu bi prestala le pravica, da izvoli svobodno seveda (angleški predlog o prehodni upravi, ki pomeni v bistvu potenciranje sedanje »demokratične« ZVU, postavlja ljudi to svobodo v sumljivo luč), ljudsko skupščino, toda guverner bi smel vse njene odločbe preklicati in celo sam izdajati odloke z zakonsko močjo.

Da ostane tako ljudska skupščina le lepa «demokratična» beseda igra, volitve, čeprav morda svobodne, pa nič manj «demokratična» burka, je razumljivo samokomur. Nič manj logična ni zagotovitev, da bi veljala po teh načrtih na «svobodnem» ozemlju svoboda vse komu drugemu, le ne prebivalstvu, ki se je za to svobodo borilo, se še bori, in — pa komu ugaja ali ne — te borbe ne namerava in ne more opustiti.

Potek pariške konference pa tudi vedno razgalja dejanske, pa le tako vešče prikrite nagibe, ki narekujejo zahodnim delegacijam prestrano «skrbnost», za tržaško ljudstvo, ki izzveni končno v kolonialni demokraciji. Zlasti britanski načrt o prehodni upravi svobodnega ozemlja v zvezi s najdarkom, ki ga je dal ameriški mornariški minister «tradicionalni navzočnosti ameriške mornarice v Sredozemlju, kar vsiljivo govori o naklepih, po katerih naj postane Trst vojaško organiziran predstraža zahodnega imperializma v tem delu Evrope.

Za uspešno izvrševanje nalog, ki so po teh računih dodeljene tržaškemu oporišču, pa je nujno potrebno, da guverner kot paša s svemi repovi s pomočjo preizkušenih metod in sredstev kolonialne demokracije budno čuva, da Tržačani ne segajo kot otroci po njem in zahtevajo ono demokracijo, o kateri se v Hearstovih in njega vrednih listih (tudi pri nas) preliva toliko črnila.

Toda naše ljudstvo je za svojo svobodo prelivalo kri in jo zna ceniti. Zanj demokracija ni krinka za samovoljnost, zanj človeške pravice niso politično orožje, s katerimi do neokusnosti hvalijo države kot Avstralija, ki se v lastni hiši prav po vzorcu demokracije požvižgajo na vse človeške pravice, če gre za zatiranje in izkoriščanje domačega prebivalstva.

Pred vsem tem demokratično prebivalstvo našega ozemlja ni bilo ostati slepo. Le predobro je spoznalo, zlasti še na podlagi izkušenj s sedanjo «zaupniško» upravo, kaj mu dejansko obeta ameriško skrb tujega imperializma. Prav tako dobro ve, da mu svobode nihče ne bo podaril, temveč da si jo mora samo trdo priboriti.

Zato je glavna vsebina borbe našega demokratičnega ljudstva za čisto demokratičen, ljudski statut bodočega svobodnega ozemlja, da ne bo svobodno le po imenu, temveč da bo svoboda v njem veljala za ljudstvo, ki živi na tej zemlji in ki ima po vseh načelih demokracije (z izjemo kolonialne) edino pravico, odločati o svoji usodi. Statut mora omogočiti ljudstvu, da sprejme ustavo po svoji volji; taka demokratična ustava pa mora dati preko suverene, svobodno izvoljene ljudske skupščine ter od nje postavljene in njej odgovorne vlade spet ljudstvu vso zakonodajno, izvršno in sodno oblast brez vsakršnega samolastnega vmešavanja guvernerskega despotizma.

Naše ljudstvo noče biti žoga v igri svetovnega imperializma; tako ne more dopustiti, da bi se njegova zemlja spremenila v vojaško oporišče v sredstvo pritiska na dežele, ki v Parizu edine zagovarjajo globoko demokratične težnje tržaškega prebivalstva, od katerih je poleg tega odvisen gospodarski obstoj Trsta.

Postavlja se torej vprašanje: ljudska ali kolonialna demokracija. Za vsakega resničnega demokrata odgovor ni težak in naše ljudstvo ga že daje — s povečano borbenostjo in strnjenostjo vseh demokratičnih sil.

Razprava o tržaškem statutu

Sovjetska in jugoslovanska delegacija predlagata, naj se sporne točke predložе svetu zunanjih ministrov

Na pariški mirovni konferenci postaja vedno bolj pereča časovna stiska. Vsi odbori in pododbori se mrzlično trudijo, da bi do 5. t. m. končali svoje delo, kot je bilo svoje dni določeno. Vendar so številni odbori zaradi zavlačevalne taktike nekaterih delegacij od tega cilja še daleč.

Tako je tudi s političnо-teritorialnim odborom za Italijo, ki razpravlja zdaj o tržaškem statutu, o katerem posebni, zato ustanovljeni odbor ni mogel doseči nobenega sporazuma. V tem odboru se vedno bolj očituje kot največja ovira težnja delegacij zahodnih velesil, da vsilijo Trstu in Tržačanom vlado, ki je še najbolj podobna upravam britanskih kolonij. Tako je angleški delegat Bennett ob podpori ameriškega senatorja Connallyja ponovno zagovarjal stališče, da je v Trstu potrebna močna, v guvernerjevih rokah osredotočena uprava, kajti sicer je pričakovati resnih nemirov.

Čeprav so bili že večkrat odklonjeni razni predlogi, ki so težili za odložitvijo reševanja tržaškega vprašanja, so se danes ponovno pojavili glasovi, da bi bilo najprimerneje odložiti razpravljanje o tržaškem svobodnem ozemlju za leto dni.

Splošno prevladuje mnenje, da konferenca ne bo mogla uspešno končati svojega dela, če ga ne pospešijo štirje zunanji ministri, ki se bodo po današnjem Bevinovem povratku v Parizu verjetno kmalu spet sestali. Na to kaže tudi predlog Višinskega, naj se politično teritorialni odbor z Italijo sporazume samo o glavnih obrisih tržaškega statuta, podrobnosti pa naj prepusti Svetu zunanjih ministrov, kjer bo razpravljanje o tem laže in plodnejše.

V zgodnjih četrtkovih jutranjih urah seja političnо-teritorialnega odbora za Italijo, ki preučuje vprašanje tržaškega statuta še traja.

Procedura-orožje proti razkrinkanju

Politični in teritorialni odbor za Italijo, ki je ostal včeraj na mrtvi točki, je pričel danes popoldne ponovno z diskusijo o statutu. Prvih 50 minut je zapravil odbor z ugibanjem, kako naj se loti dela. Sovjetski predlog, po katerem naj se odbor loti splošnih načel za statut tržaškega ozemlja, je bil odklonjen. Po sovjetskem predlogu bi se bilo mogoče vprašanja najučinkovitеje lotiti in dejansko zajeti njegovo bistvo.

Namesto tega se je spustil kolandski delegat v dolga filozofska razglabljanja, povedal pa ni nič drugega kot to: «da je treba najti trajno rešitev».

Jugoslovanski delegat Moša Pijade se je lotil bistva tržaškega vprašanja. Poudaril je predvsem, da anglo-ameriški predlogi jasno odkrivajo, da Trst po taki poti ne bo postal svobodno demobilizirano mesto pod mednarodno upravo, temveč samo vojaška baza anglo-ameriškega imperializma.

Njegova izvajanja so šla očitno na živce nekaterim delegatom in zato je predsednik, južnoafriški delegat Leif Egeland vneto posegel po pravilniku, ki določa omejevanje govorov, da se pospeši delo konference. Toda kljub predsednikovi intervenciji, ki bi naj preprečila za nekatere delegacije neugodne ugotovitve jugoslovanskega delegata, je Moša Pijade nadaljeval in dokončal svoj govor.

Čeprav je odbor ob govoru jugoslovanskega delegata pokazal tako skrb za časovno stisko, je vendar 4 ure nadaljeval z brezplodnim razpravljanjem in se končno razšel brez vsakega uspeha.

Tuje čete naj zapuste tržaško ozemlje

Zvečer se je političnо-teritorialni odbor za Italijo ponovno sestal. Znašel se je pred novim predlogom, ki ga je podal francoski delegat, in ki bi naj predstavljal poizkus kompromisa med obema nasprotujočima si mnenjema, čeprav dejansko ni nič drugega kot malenkostno spremenjen anglo-ameriški predlog. Francoski predlog se predvsem izmika čl. 16, ki je delal včeraj toliko preglavic, in v tem popolnoma sledi ameriški delegaciji, ki bi se rada s tem izognila načelnemu razpravljanju o tržaškem statutu, da bi tako ohranila proste roke za razpravljanje o posameznih točkah.

Francoski predlog daje varnostnemu svetu oz. njegovemu guvernerju v Trstu nalogo nadzorovanja izvajanja stalnega statuta, vzdrževanje javnega reda in varnosti. Predlog predvideva sicer ljudsko skupščino in vlado, ki bi jo imenovala skupščina, vendar pa močno okrnjuje oblast skupščine, ki bi morala deliti zakonodajno iniciativo z guvernerjem. Guverner lahko tudi prekliče vse odloke ljudske skupščine in proglasi obsedno stanje, o čemer bi samo poročal varnostnemu svetu. Francoski predlog predvideva nadalje svobodno pristanišče, prepoveduje pa posebne svobodne cone in s tem izenačuje vse države ne glede na to, kakšno važnost ima Trst zanje ali koliko važnosti so same za Trst.

Med prvimi se je oglasil k besedi angleški delegat Bennett, že dobro znan po svojih predlogih o kolonialnem tržaškem statutu. Ponovno je pričel obirati stare strune in poudarjal negotovost, ki vlada v Trstu zaradi močnih nasprotij med Italijani in Slovani. Uporabljal je torej argumente, ki so že znani iz njegove obrazložitve angleškega predloga o tržaškem statutu. Njegov govor je tukaj izzvenel kot kriminalna kronika z naštevanjem bombnih atentatov, političnih umorov, ugrabitev itd.

Pozabil tudi ni omeniti «nezakonite» stavke, ki je po njegovem znatno pripomogla k atmosferi strahovanja, ki da vlada v Trstu.

Na teh že znanih argumentih je Bennett ponovno zgradil že znano ugotovitev, da si tržaško ljudstvo ni sposobno vladati samo in obenem poudarjal, da Velika Britanija ni pripravljena dopustiti, da bi se kdor koli polastil oblasti na svobodnem ozemlju.

Bennett je popolnoma zagovarjal francoski predlog.

Tudi glede donavske plovbe nobenega diktata

Gospodarski odbor za Balkan je razpravljal v zvezi z mirovno pogodbo z Bolgarijo ponovno o vprašanju mednarodnega prometa na Donavi. Ker so o tem vprašanju že razpravljali pri preučevanju mirovne pogodbe z Rumunijo, je bil brez debate sprejet isti sklep, ki je bil že vnešen v mirovno pogodbo z Rumunijo. Ta sprejeti sklep je francoski kompromis med sovjetskim, jugoslovanskim in češkoslovaškim mnenjem, da je to vprašanje izključno stvar podonavskih držav in med angloameriškimi zahtevami, ki zasledujejo pod krinko popolne svobode na Donavi svoje posebne cilje. Po francoskem kompromisu bo 6 mesecev po podpisu mirovne pogodbe razpravljala o novi podonavski konvenciji posebna komisija, sestavljena iz predstavnikov štirih velesil in vseh podonavskih držav.

Po glasovanju o predlogu, ki vnaša v mirovno pogodbo že angloameriško geslo o svobodi plovbe, je jugoslovanski delegat ugotovil, da nobena izmed podonavskih držav ni glasovala za ta predlog. Ponovil je svarilo, da se Jugoslavija ne bo čutila vezano na noben sklep glede donavske plovbe, na katerega ne bi pristala.

Odgoditev češkoslovaško-madžarskega spora o manjšinah

Danes se je sestal tudi pododbor za Madžarsko in nadaljeval s preučevanjem problema preselitve 200 tisoč Madžarov iz Češkoslovaške.

Pododbor se je sporazumel, da mora Madžarska vstopiti v dvostransko pogajanje s Češkoslovaško glede rešitve tega vprašanja. Če v 6 mesecih po uveljavljenju mirovne pogodbe sporazum ne bi bil dosežen, lahko češkoslovaška vlada predloži vprašanje Svetu zunanjih ministrov, ki bo o njem sklepal dokončno.

Trstu demokratično vlado

Sovjetski delegat Višinski je silovito napadel britanske, ameriške in francoske predloge za tržaški statut in opomnil odbor, da je treba sprejeti najprej široka načela, o katerih so se sporazumeli štirje veliki, podrobnosti pa naj bi reševal svet zunanjih ministrov, kjer bo razpravljanje mnogo laže.

Višinski je še načelje izjavil, da bi ZDA, Velika Britanija in Francija rade uvedle za Trst statut, po katerem bi bila svoboda prebivalstva bolj omejena kot v kateri koli drugi deželi. Fašistične vlade v Evropi in Aziji so bile uničene in zdaj so možne le še demokratične države. Če bi pa želeli za svobodno ozemlje bolj omejen načrt, pomeni, da bi taka vlada nikakor ne bila demokratična. Očitno si prav to predstavljajo zahodne velesile pod «izredno vlado», ki si je tako žele. Toda take posebne vlade in njihove države so se zrušile v prah, njihovi voditelji pa bodo v nekaj tednih prejeli zasluženo kazen. Višinski je ugovarjal številnim podrobnim predlogom francoske, ameriške in angleške redakcije. Guvernerju ni mogoče pustiti pravice do imenovanja sodnikov, kajti to ne bi pomenilo demokracijo, temveč birokracijo.

ZSSR prav tako ne more sprejeti predloga, po katerem naj bi bilo ozemlje sicer demilitarizirano, vendar pa bi lahko bile tja poslane čete s takšno ali drugačno pretvezo.

Svobodno ozemlje ne sme biti odvisno od nikogar

Jugoslovanski delegat dr. Jože Vilfan je menil, da ima francoski predlog sicer nekaj dobrih strani, da pa vendar lahko jugoslovanska delegacija sprejme samo one točke, s katerimi se strinja. Predlagal je, naj se vprašanja, v katerih ne bi bilo mogoče doseči sporazuma, predložе svetu zunanjih ministrov.

Vilfan je nato odgovoril na Bennettovo prikazovanje položaja v Trstu. Izjavil je: «Če v Trstu kaj ni v redu, ni to krivda ljudstva ali narodnostne mržnje, temveč edino le sedanje uprave. Volitve so se vršile celo v Nemčiji, v Trstu jih ni bilo. Res je, da vlada v Trstu teror. In mnogo bi dal za to, da bi imel slučajno pri sebi kako fotografijo, ki kaže, kako postopa policija celo z ženami.»

Vilfan je napadel francoske predloge glede guvernerjeve oblasti in dejal: «Nemogoče bo vzpostaviti kakršen koli red brez sodelovanja prebivalstva.»

Popolnoma nepotrebno je, da bi se sprejeli sklepi, po katerih bi lahko pošiljal varnostni svet svoje čete na tržaško ozemlje. S francoskim predlogom bi začasna vlada svobodnega ozemlja ostala pod vplivom tujih vojaških sil.

«In prav to hočemo preprečiti», je izjavil dr. Jože Vilfan. «Tuje vojaške sile bi morale to ozemlje čimprej zapustiti. Svobodno ozemlje mora biti svobodno tako glede na Italijo kot na Jugoslavijo, prav tako pa tudi glede na kakršno koli drugo silo.»

Vojaške odločbe

Vojaška komisija je preučevala danes dokončno poročilo o vojaških določbah vseh petih mirovnih pogodb. Nekateri delegati so predlagali manj važne spremembe, ki so bile kar se tiče mirovne pogodbe z Italijo vse sprejete. Seja je bila prekinjena med preučevanjem poročila o vojaških določbah mirovne pogodbe z Rumunijo.

O potrebi sodelovanja med narodi

Washington, 2. (VZN) — Cordell Hull, ki je bil zunanji minister Združenih držav v letih 1933. do 1944., je v neki sinočnji izjavi, ki jo je podal na predvečer svojega 75. rojstnega dne opomnil vse Združene narode, «naj bodo zvesti onim bratskim idealom miru, pravičnosti in svobode, ki so navdihovali našo skupnost med vojno.»

Med vojno je naš narod in vsak izmed velikih narodov dal svoj prispevek, da bi dosegli enotnost in ustanovili temelje, od koder bi nadaljevali s to enotnostjo vseh narodov, ki ljubijo mir po vojni. Nikdar od najtemnejših dni vojne nismo tako kot danes čutili potrebo, da Združene države, Velika Britanija, Sovjetska zveza, Kitajska in Francija nadaljujejo s skupnim sporazumom. Na teh državah je še vedno, da ravnajo skupno v organizaciji Združenih narodov ter drugih mednarodnih ustanov za vodstvo sveta, skupnost in sodelovanje med narodi.

Če se bo velikim državam posrečilo sporazumeti se in ravnati skupno, naj je naloga še tako težka, moremo upati, da bodo naše vojaške zmage v preteklem letu prinesle trajen mir. Velika nesreča bi bila, če bi bile vse države postale nespravljivo ločene v notranjosti ali med seboj.

Danes je zelo potrebno, da ostane vsak izmed Združenih narodov, bodisi velikih ali malih, zvest onim bratskim idealom miru, pravice in svobode, ki so navdihovali našo skupnost med vojno, ter našim naporom med vojno za zagotovitev enotnosti med nami po zmagi. Vse človeštvo bo večno hvaležno onim državnikom, ki gredo brez ovinkov proti temu cilju ter dokažejo s svojo hrabrost, zmožnost in neomajno vero v mir in človeštvo v najnevarnejšem času zgodovine. Prepričan sem, da se državniki pri tej težki preizkušnji ne bodo izneverili dolžnosti do svojega bližnjega.»

Zopet stavke mornarjev v ZDA

New York, 2. - VZN — V večjem delu pristanišč Združenih držav, je že drugič v stirih tednih ustavljeno delo zaradi stavke mornarjev. Samo v New Yorku je ob pomolih zasidrano nad 400 ladij, ki ne morejo odpluti.

Po polnoči je nad 25 tisoč ljudi zapustilo ladje v pristaniščih vzhodne in zahodne obale. Med temi je 12 tisoč članov ameriške delavske zveze, ki so vpisani v New Yorku, in 12 do 15 tisoč mornarjev članov «C. I. O» (Congress Industrial Organisation), ki so zapustili delo na obalah Atlantskega in Tihega morja in v Mehiškem zalivu. Ameriška delavska zveza kakor tudi «C.I.O.» zahtevata znatno povišanje plač.

Železnice so ustavile pošiljke blaga v vsa pristanišča, da bi preprečile preveliko kopičenje blaga.

Ozadje ostavke egiptske vlade

Kairo, 2. — Predsednik egiptske vlade Sidki Paša je na tiskovni konferenci izjavil, da ni dal ostavke zaradi nesoglasij v egiptski delegaciji spričo zadnjih predlogov britanske delegacije, saj je egiptska delegacija te predloge soglasno odbila. Spor je nastal zaradi tega, ker je eden izmed delegatov zahteval dokončno prekinitev pogajanj z Veliko Britanijo in so trije ostali hoteli izročiti britanski delegaciji neke vrste ultimat. Sidki Paša in ostali delegati so sicer te predloge odbili vendar pa ostanejo odločno proti britanskemu osnutku.

Tajno preseljevanje v Tripolitaniji

Kairo, 2. - VZN — Glavno poveljstvo suhozemeljskih sil na Srednjem vzhodu je uradno javilo, da je prišlo 46 tajnih priseljencev iz Sicilije in se izkrcalo v Tripolitaniji. Vse so aretirali. Zdaj čakajo na deportacijo.

Nadaljnjih 7 ladij so ustavili in jih zasegli, ali pa čakajo na sežbo. Kapitani posadke so že obsojeni, ali pa čakajo v priporih na razpravo.

Uradno poročilo dodaja: «V teku so pogajanja z italijansko vlado za omejeno uradno repatriacijo na temelju izmenjave med Italijo in Tripolitanijo. Na podlagi teh sporazumov bodo najnovejše tajne priseljence vključili v to število repatriirancev. Zaradi zaščite pooblaščenih priseljencev bodo izgnali ter repatriirali odslej vse tajne priseljence. Vse ustavljene ladje razen ene so prišle iz Sirakuze.

Spominska svečanost za padlimi ruskimi vojaki

Praga, 2. Tass. — V vasi Slavov v bližini Brna so slavili cerkveno opravilo v spomin ruskih vojakov, ki so padli v boju proti Napoleonovim četam 2. decembra 1805. leta in častnikov in vojakov, ki so padli v boju za osvoboditev Češkoslovaške.

Opravilu so prisostvovali tisoči prebivalcev bližnjih mest in vasi, predstavniki češkoslovaške vojske, krajevne oblasti, predstavniki sovjetskega veleposlaništva v Pragi in drugi.

V svojem govoru sta se predsednik narodnega odbora Moravske Pisek in general češkoslovaške vojske Novak zahvalila Sovjetski armadi, da je osvobodila Češkoslovaško od Nemcev in poudarjala potrebo po utrditvi prijateljstva med slovanskimi narodi.

490 m dolg most preko Tise dograjen

Beograd, 2. - Tanjug — Danes so izročili prometu avtomobilski in železniški most preko reke Tise v bližini kraja Titel. Most je velikega gospodarskega pomena kot zveza med rodovitnimi predeli Banata v Jugoslaviji. Most je dolg 490 m ter je bil zaradi požrtvovalnega truda delavcev zgrajen v določenem času.

Jugoslovansko-češkoslovaška trgovinska pogodba

Beograd, 1. — Včeraj je bila v Pragi podpisana trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Pogodbo je podpisal za Jugoslavijo minister za trgovino z inozemstvom Nikola Petrović, za Češkoslovaško pa dr. Hubert Ripka, minister za zunanjo trgovino.

Pred podpisom pogodbe so bila v Pragi zadnje tedne pogajanja v duhu tradicionalnega prijateljstva med Jugoslovani in Čehoslovaki. Med pogajanji so izrazili vzajemno željo, da bi v večji meri izmenjavali med seboj gospodarske dobrine, kar so s pogodbo tudi dosegli. Nova pogodba o izmenjavi in plačevanju blaga bo še bolj okrepila gospodarske in trgovinske kakor tudi politične odnošaje med obema bratskima republikama.

Pred trgovinsko pogodbo med ZSSR in Bolgarijo

London, 3 — Sofijski radio poroča, da bodo v kratkem sklenili trgovinsko pogodbo med Bolgarijo in Sovjetsko zvezo v trgovinski izmenjavi blaga v letu 1947.

Kongres madžarske KP

Budimpešta, 1. — Francoski komunistični voditelj Marcel Cachin je na kongresu madžarske komunistične stranke izrazil svoje veselje, da sta se končno socialistična in komunistina stranka združili. Podpredsednik madžarske vlade Rakosy pa je izrekel zahvalo jugoslovanski vladi za izkazano prijateljstvo.

Protesti proti nürnberški razsodbi

Zgražanje in ogorčenje

zaradi oprostitve zločincev, katerih krivda je očitna

Pariz, 2. — «Splošna zveza internirancev, deportirancev in žrtev rasnega zatiranja» kakor tudi «Mednarodna zveza proti rasizmu» sta naslovili danes na glavnega tajnika ZN oster protest proti nürnberški razsodbi. Formalno obtožujeta nesposobnost mednarodnega sodišča, ki je oprostilo vojne zločince, katerih krivda je očitna. Von Papen je neposredno odgovoren za deportacije v balkanskih državah ki so jih izvedli na nejgovo pobudo. Schacht bi tudi moral biti obsojen, ker je kot voditelj nemških financ finansiral hitlerjevsko vojsko. Fritsche je tudi odgovoren za preganjanje Židov in za nemško radijsko propagando kakor tudi za pokolje, ki jih je nemški narod izvršil na njegovo pobudo.

Obe omenjeni organizaciji sta poslali protestno resolucijo tudi na mirovno konferenco v Pariz.

Tudi mednarodni kongres socialistične mladine je poslal podoben protest, v katerem pravi: «Protestiramo proti nürnberški razsodbi v imenu socialističnih mučenikov in v imenu tosičev nedolžnih, ki so padli za svobodo v borbi proti fašizmu in nacizmu. Zgražamo se in najodločnejše protestiramo proti oprostitvi zločincev, ki so spravili Hitlerja na oblast in tako povzročili vojno, medtem ko je na stotisoče Nemcev še vedno zaprtih po taboriščih in med njimi najbolj znani protifašisti». Kongres je označil razsodbo kot zmago Vatikana in mednarodnih visokih financ.

Številni ameriški vojaki in nemški časnikarji v Nürnbergu so izjavili, da se strinjajo z mnenjem sovjetskih članov sodišča da bi morali biti von Papen, Schacht in Fritsche obsojeni. Neki nemški časnikar je izjavil, da so tri oprostitve popolnoma nepričakovane.

Ogorčenje na Poljskem

Varsavska radio-postaja poroča, da so Poljaki sprejeli nürnberško sodbo z največjim začudenjem. Nerazumljivo je za Poljake, da so za vse vojne zločine Nemčije proti človeštvu postavili pred sodišče samo 21 Nemcev in da so od teh 3 celo oprostili vsake odgovornosti, medtem ko se bodo drugi med njimi, ki so odgovorni za smrt milijonov ljudi, in za strašna opustošenja na Poljskem in drugod, rešili z nekaj let zapora.

Podpredsednik francoskega državnega sveta, prof. René Cassin je izrazil svoje začudenje nad oprostitvijo Schachta in von Papena. Dejal je, da bi utegnila mila razsodba vplivati tudi na postopek proti industrijcem in znanstvenikom, ki so sodelovali pri poizkusu zasužnjenja človeštva.

Proti oprostitvi Schachta in Von Papena je ostro protestiral tudi podpredsednik svetovne sindikalne zveze in izjavil, da so vsi nacistični voditelji enako krivi.

Glavni tajnik francoske zveze dela Jouhaux je izjavil, da je sodba in predvsem oprostitev pravi škandal.

Bavarski minister Anton Pfeifer, ki je odgovoren za denacifikacijo, je izjavil, da bi Fritscheja aretirali, če bi imel namen ostati na Bavarskem, ker ga zakon uvršča med glavne vojne zločince.

Protest Enotne socialistične stranke

Izvršni odbor bavarske laburistične stranke je poslal brzojavko šefu tožilstva bavarskega pravosodnega ministrstva in šefu tožilstva v Nürnbergu in zahteval takojšno aretacijo von Papena, Schachta in Fritscheja. Okrajni izvršni odbor Enotne socialistične stranke in sindikalne zveze v Lipskem sta izdala poziv za množično protestno demonstracijo delovnega ljudstva proti blagim sodbam, ki so bile izrečene v Nürnbergu.

Na množični volivni manifestaciji Enotne socialistične stranke v Zwieckau na Saškem so izglasovali resolucijo, s katero zahtevajo, naj Schachta, von Papen in Fritscheja sodi in obsodi nemško ljudsko sodišče.

Celo zagovorniki se zgražajo

Celo nemški zagovorniki v nürnberškem procesu se zgražajo nad oprostitvijo Schachta. Prof. dr. Jahrreis, ki je bil glavni zagovornik obtožencev, je izjavil, da so njegovi tovariši in on sam zelo iznenadeni zaradi nepričakovane oprostitve dr. Schachta.

Von Papen, ki je bil oproščen na nürnberškem procesu, je zaprosil dovoljenje za potovanje v francosko zasedbeno cono v Friedrichshafen ob Bodenskem jezeru, kjer ima s svojo ženo posestvo. Francoske oblasti pa so mu odbile potni list in tako bo prosil britanske oblasti za dovoljenje, da se naseli v Hamburgu pri svoji trilndvajsetletni hčerki.

Agencija AFP poroča, da so začele med nemškim prebivalstvom in v britanskih krogih krožiti vesti, da bodo v britanski in ameriški coni v kratkem sestavili novo nemško vlado. Von Papen ho predsednik, Schacht finančni minister, Fritsche pa minister za informacije.

Nürnberško sodišče ni po teh govoricah prav zaradi tega obsodilo omenjenih zločincev.

Belgijski kovinarji stavkajo

Bruselj, 2. — Davi so v Belgiji številne kovinarske tovarne prekinile delo. Stavkujoči zahtevajo zvišanje mezd.

Aretirani sindikalisti v Egiptu

Varšava 2. - Osrednji odbor poljskih sindikatov, ki ga je obvestil tajnik egiptskih sindikatov o aretaciji nekaj sto sindikalistov te dežele, je poslal svetovni sindikalni federaciji protest proti terorju v Egiptu.

Boji na Olimpu

Angleška letala v borbi proti kmetom

New York, 2. — Dopisnik lista «New York Post» javlja iz Aten, da grška vojska uporablja v borbi proti antimonarhistično usmerjenim kmetom v Tesaliji angleške avione z bombami. Predstavniki Unre se bojijo, da ne bodo mogli dobaviti zadostne količine žita do prihodnje žetve, ker kmetje zapuščajo svoje kmetije in bežijo v gore.

«AFP» sporoča iz Londona, da se grške partizanske čete (ELAS) premikajo proti Olimpu, kjer so se začele borbe.

Londonski vojaški krogi menijo, da je cilj ELAS-ovih čet presekati železniško progo ob Solunskem zalivu, ki predstavlja edino zvezo med Južno Grčijo Macedonijo ter Vardarsko dolino. Javljajo, da so britanske čete na južni strani Olimpa.

Grško vlado sestavljajo izključno monarhisti

Atene, 2. VZN. — Grški ministrski predsednik Konstantin Tsaldaris je danes naznanil, da je kralj odobril njegovo vlado, ki je vsa sestavljena iz monarhistov. Nocoj bo nova vlada zaprisežena.

Sofulis zahteva spremembo grške politike

Atene, 3 — Vodja liberalne stranke Sofulis je nocoj od Tsaldarisa zahteval temeljito spremembo vladne notranje in zunanje politike kot pogoj za sodelovanje njegove stranke v vladi.

Sofulis tudi svetuje, naj Grčija vodi prijateljsko politiko z vsemi zavezniki. Glede notranje politike je zahteval politiko enakopravnosti za vse državljane.

Poljski teroristi so se predali

Varšava. 3 — Teroristi, ki so delovali po radomskih gozdovih 100 km južno od Varšave, so odložili orožje in se brezpogojno predali oblastem v zadnjih 14 dneh. Oblasti pa so jih pustile na svobodi in bodo postavile pred sodišče samo tiste, ki so zakrivili zločine. Vendar pa se vlada nikakor ne namerava pogajati niti sprejeti kakršnega koli ultimata od tistih, ki so delovali nekaj časa v ilegali.

K uporu v južnem Iranu

London, 2. — Iranska vlada je sporočila Veliki Britaniji, da je ne zadovoljujejo zagotovitve zunanjega ministra, da tajnik britanskega poslaništva v Teheranu Charles Alan Trott in konzularni častnik Dault Dracmed nimata nikake zveze z zadnjim uporom v južnem Iranu. Iranski poslanik na Angleškem je izjavil, da je Iran zaradi tega ponovno zahteval odpoklic omenjenih častnikov.

KRATKE VESTI

LIZBONA. — Pri portugalsko-amerikanskih pogajanjih o oporiščih na Azorih ni prišlo do sporazuma, kakor so prvotno pričakovali. Upajo pa, da bodo pogajanja kasneje uspela. Vendar so Američani že sedaj dobili pristanek, da smejo trgovske družbe uporabljati tamkajšnja letalska oporišča.

PRAGA. — Prvi vlaki, natovorjeni s čilskim solitrom, prihajajo v Češkoslovaško pod okriljem ustanove UNRRA, da bi povečali produktivnost polj, katerih rodovitnost je izčrpana. Razstovorilna dela hitro napredujejo in v vsem bodo odpremili 700 vagonov solitra.

NEAPELJ. — Niti danes dopoldne niso izšli mestni dnevniki, ker niso dosegli sporazuma med tiskarniškim delavstvom in izdajatelji.

RIM. — Agencija «Ansa» sporoča, da je na tisoče nemških vojnih ujetnikov v koncentracijskih taboriščih v Tirreniji, blizu Pise organiziralo protestno manifestacijo in odklonilo nadaljevanje dela za Američane. Ujetniki niso hoteli zapustiti taborišča ter so vpili in nosili napise z zahtevami, naj jih pošljejo domov. Taboriškim paznikom so se pridružila ojačanja ameriške vojaške policije, ni pa prišlo do resnejših incidentov.

LONDON. — V francoskem okupacijskem področju v Nemčiji so odkrili nov skupen grob, ki je vseboval ostanke od več kot 200 neznanih nacističnih žrtev. To je tretji skupni grob, ki so ga odkrili na tem področju v zadnjih tednih.

Stepinčeva sovražna dejanja proti zaveznikom

Zagreb, 2. Tanjug. — Državni tožilec hrvaške republike Blaževič je danes prebral poročilo BBC od 20. 7. 1944, ki obtožuje nadškofa Stepinca sovražnih dejanj proti zaveznikom, ker je v Zagrebu imel govor ter obsojal anglo-ameriško letalstvo zaradi bombardiranja.

Predsednik sodišča je nato bral številna poročila bivšega ministra Raševiča, iz katerih je razvidno, da je obtoženec branil Pavelićevo vlado proti obtožbam, ki so prihajale z vseh strani. Državni tožilec je nato poudaril, da je Stepinac leta 1944. skušal nadomestiti Paveliča z Mačkom. Stepinac je kratko odgovoril, da ne bo odgovarjal na obtožbe in da bo predložil končno izjavo.

Državni tožilec Blaževič je danes izjavil predstavnikom tiska, da duhovniki, ki so se kompromitirali za časa okupacije, ne bodo postavljeni pred sodišče, če ne bodo sedaj zagrešili kakega protidržavnega dejanja. Navedel je primer splitskega škofa, ki je zahteval od Italijanov, naj sodijo družine partizanov ter zaplenijo njihovo imetje. Ta škof uživa v Jugoslaviji še vedno popolno svobodo. Tožilec je povabil predstavnike tiska, naj si ogledajo prostore, kjer so zaprti Stepinac in drugi obtoženci. Ne bo pa dovoljen ne časnikarjem ne apostolskemu nunciju noben razgovor z nadškofom Stepincem, dokler ne bo izpraševanje zaključeno. Tožilec je dalje izjavil, da nadškof ni mogel zapustiti Jugoslavije, ker mora odgovarjati za svoja dejanja kakor vsak drugi jugoslovanski državljan.

Mihajlovičevo izdajstvo in zločini v filmu

Beograd, 1. Tanjug. — Film o izdajstvu in zločinih Draže Mihajlovića in njegovih sokrivcev, ki ga trenutno predvajajo v Beogradu, je privabil toliko število gledalcev kot še noben drugi. Število gledalcev tega filma je večje, kot število gledalcev pri katerem koli filmu v zadnjih 13 letih.

Smrtna kazen za verižnike

Pariz, 2. - VZN — Sinoči je francoska narodna zbornica glasovala z dviganjem rok za smrtno kazen za prekupčevalce z živili in za verižnike. Zakonski osnutek je predložil minister za prehrano Yves Farge.

TRŽAŠKI DNEVNIK

V čigavi službi je „Messaggero Veneto“

Nedavno je Tržaško planinsko društvo priredilo izlet v Rižano, pri čemer je prišlo s strani prebivalstva Ricmanj, Boljunca in Rižane do prisrčnih manifestacij italijansko slovenskega bratstva.

«Messaggero veneto» očitno ni mogel prebaviti dejstva, da primorsko ljudstvo ne naseda več politiki hujskanja Italijanov prosti Slovencem in Slovencev proti Italijanom, katero podpihujejo tuji imperialist, podobno kot podpihujejo v Indiji čisto nebistvena nasprotja med muslimani in hindustanci. Za zastrupljanje ozračja in varanje javnosti si «Messaggero veneto» ni mogel izmisliti nič boljšega kot to, da je na najnesramnejši način potvoril dejstva. Monarhisti omenjenega lista niso našli boljšega sredstva za podpihovanje šovinizma in vojnega hujskaštva kot to, da so objavili članek o spopadih petih Slovencev in enega Italijana, da je bilo tako manjše število Italijanov od večjega števila Slovanov obkoljenih, žaljenih in pretepenih. In glede na lažno kampanjo italijanskega tiska je žal danes v Italiji še vedno dovolj poštenih ljudi, ki nasedajo tako nesramnim lažem. Tako pač hočejo preprečiti, da bi hodili Italijani na izlete na deželo, da bi tako spoznali dejansko stanje. Preprečiti hočejo razumevanje in poglobitev bratstva med Slovani in Italijani v teh krajih.

Nov podvig šovinistov

Včeraj ob petih zjutraj so v Trižiču blizu starega mostu v ul. 9 junija slišali močno eksplozijo. Ko se je zdanilo, so ugotovili, da so neznanci vrgli v zrak lopo prodajalca sadja poleg mosta. Ljudje so dogodek ogorčeno komentirali in dejali, da je policija sposobna prepetati samo antifašiste, ne ume pa zaščititi reda v mestu. Prodajalec sadja je znan antifašist.

Tržiško delavstvo se ne more pomiriti

V tržiški ladjedelnici se je včeraj zbralo nad 5000 delavcev, ki so odločno protestirali proti pariškim sklepom in zahtevali, da se Tržič priključi k Jugoslaviji. Neki tovariš je navzočim delavcem orisal položaj in potek pogajanj na pariški konferenci in ožigosal nasilno in surovo ravnanje policije ob priliki predvčerajšnje manifestacije. Delavci so izžvižgali navzoče policiste, ki so stali ob vhodih.

Policija je včeraj v Tržiču aretirala tov. Žnidaršiča Petra in Kornmüllerja Henrika, ki sta bila že svoj čas 40 dni v zaporu pri Jezuitih, nato pa brez obravnave izpuščena.

O svobodi veroizpovedi

Kakor vsa leta se vrše tudi letos v bolnišnici Burlo Garofolo duhovne vaje. Nameščenci te bolnice nimajo tem vajam ničesar oporekati, želе pa, da bi bilo njih posečanje prostovoljno. V tej bolnišnici pa jih nune k vajam silijo in jih obvezujejo, da morajo plačati tudi stroške zanje.

Vaje so štirikrat na teden: zjutraj, opoldne in zvečer, kar pomeni, da odvzemajo osebju 6 ur osebne svobode na teden. To zelo obremenjuje nameščenke, ki že itak delajo po 10 in pol ure na dan in še več. Vsaka namesčenka mora poleg tega plačati po 50 do 100 lir za stroške, kar je velika žrtev, ker dobivajo dnevno 75 lir plače.

Izpred sodišča

Še vedno prihajajo z juga

Antoni Piero iz Pise, ki ga je policija zatekla brez dovoljenja za prihod v Julijsko krajino, in celo brez osebne izkaznice, je bil obsojen na 10 dni zapora. Po izpustu bo moral v 24 urah zapustiti področje. Ravasio Graziella iz Bergama, obtožena zaradi istega prestopka, je bila oproščena s pogojem, da takoj zapusti cono A. Stavar Antonio iz Savone bo moral odsedeti še 5 dni zapora, nakar bo moral tudi on odditi v 5 dneh. Basso Romano iz Premarino (Videm) pa je bil oproščen.

Odložili so razpravo proti Smiloviku Marinu in Pistelli Riccardu oba iz Turina, ki sta bila obtožena zaradi posesti zavezniškega blaga. Izpuščena sta bila na svobodo do razprave.

Razprava proti Lužnik Eldi iz Gorice, ul. Boschetto 4, zaradi nedovoljene posesti zavezniškega blaga, je bila odložena na 9. oktobra t. l. Na nedoločen dan so odložili tudi razpravo proti Rosada Gelindu iz Gorice, ul. Poggio, ki je bil v posesti večje količine zavezniških stvari.

Tudi z zapori ne bodo omajali naše borbe proti imperializmu

Že več tednov razpravljajo v Parizu o bodoči ustavi Tržaškega svobodnega ozemlja. Od nje bo odvisna usoda Trsta. Tržaško prebivalstvo, ki se je že od vsega začetka odločno uprlo imperialističnim naklepom angleških in ameriških državnikov, ki mu hočejo vsiliti kolonialno upravo, vztrajno nadaljuje svojo borbo. Zaveda se, da je pravična pred svetom in pred ljudmi. Ravnanje sedanjih oblasti v Trstu in coni A s pravimi borci za svobodo se ljudstvu upira. Tudi na ta način hočejo našemu prebivalstvu preprečiti, da bi svobodno izrazilo svojo voljo. V nobenem primeru pa ni mogoče pred našim prebivalstvom in tudi ne pred pariškimi graditelji miru opravičiti aretacije antifašističnih borcev, ki so morali v preteklem mesecu znova v zapore. Vemo, da vrsta pariških «graditeljev» miru podpira tako ravnanje sedanjih oblasti v Trstu in v coni A, saj ji gre samo v račun, da je trpljenje našega ljudstva čim večje.

Prebivalstvo Trsta in vsega področja A zato najodločneje protestira proti takemu ravnanju ne le pri ZVU, od katere že nič več dobrega ne pričakuje, marveč tudi pred vsem svetom. Njegova upravičena zahteva je, da antifašističnim borcem za našo svobodo olajšajo trpljenje, ki ga prenašajo po tržaških, tržiških in goriških zaporih.

ZVU bi morala že davno izpolniti dane obljube, da bodo antifašisti izpuščeni iz zaporov. V vsakem primeru pa naj si ne utvarja, da bo na tak način omajala antifašistično borbo proti vsem imperialističnim nameram s Trstom in ostalimi našimi kraji. Ničesar ne bo dosegla, če bo še nadalje zadrževala v svojih zaporih 240 antifašistov. Na njihovi strani je vse naše prebivalstvo. To pa ne bo nikoli odnehalo. Predvsem pa bo vedno znova zahtevalo, da ZVU opusti take metode. Zahtevalo bo polno pravico, da si samo uredi svoje življenje, brez vmešavanja drugih.

Komisija za skrbstvo za politične pripornike.

Našim naročnikom

Vljudno naprošamo vse cenjene naročnike našega lista, ki še niso poravnali zaostale naročnine, naj to store čimprej pri naši blagajni.

UPRAVA

Bivši politični preganjanci

imajo namen ustanoviti svoje združenje, v katero bodo sprejemali vse bivše politične jetnike, internirance, pripadnike specialnih bataljonov itd. Izvolili so si pripravljalni odbor, ki so v njem: Vittorio Rivolti, Roman Pahor, Ivan Tomè, Venceslav Krečič, Franc Udovič in Arduino Fon. Prizadeti naj javijo svoj pristop k združenju najkasneje do 15. okt., da bo pripravljalni odbor lahko sklical ustanovni občni zbor.

Začasni sedež pripravljalnega odbora je v ulici Miramare št. 25.

Konec poletnega časa

Sprememba poletnega časa v srednjeevropski čas bo 6. oktobra 1946 ob 2. uri. Ure bo treba prestaviti za eno uro nazaj.

Preskrba

NAROČILNA NAKAZILA. V teku današnjega dne naj vsi trgovci na drobno dvignejo pri občinskem prehranjevalnem uradu naročilna nakazila za testenine za delavce in brezposelne.

OBELA IN ZAKUHA ZA MENZE. Danes naj vsi upravniki podpornih menz in menz v podjetjih dvignejo pri občinskem prehranjevalnem uradu naročilna nakazila za mast in testenine.

IZROČITEV ODREZKOV ZA TKANINE TEKSTILNE TOVARNE BRUNNER. Do 5. t. m. morajo trgovine, ki jih je občina pooblastila, da prodajajo tkanine tekstilne tovarne Brunner, izročiti občinskemu prehranjevalnemu uradu (Piazza Vecchia 1, III.) odrezke za blago, ki so ga prodali meseca septembra 1946. Ko bodo izročili odrezke, morajo pokazati tudi register za vpis in odpis blaga. Odrezki so naslednji: Odrezki XIII in 25-26 Civilske nakaznice julij-oktober. — Urad posluje od 8. do 12. in od 16. do 18.

Zavest enotnosti in borbenost sta zmagali

Stavka tekstilcev zaključena po 16 dneh

Z današnjim dnem je zaključena stavka tovarne jute in vrvarne. 16 dni so delavci strnjeno vztrajali in odločno odbijali vse predloge urada za delo, ki so šli za tem, da se stavka prekine in šele nato nadaljujejo pogajanja. Delodajalci niso popuščali. Delavci so zahtevali naj jim prej zagotovijo izboljške in šele nato bodo spet odšli na delo. Delodajalci niso hoteli popustiti ni ti za dlako ter je zato razumljivo, da se delavci niso dali zavleči v položaj, ki bi zlomil njihov odpor. Vztrajali so do konca in zato so tudi zmagali.

Posebno moramo poudariti, da so v teh podjetjih v velikem številu zaposlene žene. Bile so vse te dni tako borbene, da zaslužijo vsako priznanje. Razredna zavest in odločna vztrajnost naših tekstilnih delavk pa velja še več, če upoštevamo težke življenjske razmere v Trstu, posebno pa tiste primere, kjer so obremenjene celo z družino.

Na sestanku, ki se je vršil včeraj, so sindikalni zastopniki pojasnili vsem tovarniškim delavcem dosežene uspehe. Vztrajna in dosledna 16 dnevna borba je privedla do sporazuma, ki predvideva predujem v znesku 40% nad dosedanjimi mezdami, razen tega pa še eno liro za moške in 0.5 lir za ženske kot dodatno doklado na uro.

Skupno zboljšanje gmotnega položaja tekstilnih delavcev po 16 dneh stavke znaša torej 46% več, kot predvidevajo dosedanji mezdni pogoji.

Sporazum se glasi:

Delavci	moški na uro	ženske na uro
specializirani . .	8.— lir	5.20 lir
kvalific. I. razr. .	7.40 lir	4.90 lir
kvalific. II. razr. .	7.20 lir	4.70 lir
navadni	7.— lir	4.50 lir
težaki	6.60 lir	4.30 lir

Isti pogoji veljajo tudi za ostalo delavstvo, ki ni navedeno v gornji razpredelnici. Predujem velja do preklica novega stalnega mezdnega sporazuma za to tovarno. Sporazum določa vključitev osebnih doklad kot je določeno v sporazumu od 11. junija 1946. Predujem bo obračunan po podpisu novega sporazuma.

Na sestanku z delavci je član pokrajinskega odbora Enotnih sindikatov tov. Muslin poudaril pomen borbenosti in doslednosti vseh prizadetih tekstilcev, ki so dosegli to, kar so zahtevali. Delodajalci so sicer upali, da bodo delavci popustili, zato so tudi tako uporno vztrajali na svojih nepravičnih pogojih vse do danes. Ko so uvideli, da so delavci odločni in da ne popuščajo, so morali popustiti oni. Ta borbenost mora ostati na višini v vsakem trenutku, posebno zato, ker je jasno, da čakajo delavstvo še hude borbe. Tudi druge stroke naj uvidijo, kaj se lahko doseže z borbenostjo in vztrajnostjo. Danes mora pa vsak delavec priznati borbeno doslednost tekstilcev.

V svojem govoru je tov. Muslin omenil tudi predlog Enotnih sindikatov za nov splošni mezdni sporazum, ki je bil te dni predložen Zvezi industrijcev. Omenil je vprašanje rednega letnega dopusta sorazmerno z leti službe, kar predstavlja nov problem, ki ga morajo rešiti Enotni sindikati s pomočjo vsega delavstva. Da bi se uresničile vse te težnje, je potrebna tudi za vnaprej ista vztrajnost, kot so jo dokazali tekstilni delavci ves čas stavke.

VESTI S PODEŽELJA

Ilirska Bistrica

MEDKRAJEVNA KONFERENCA LJUDSKIH ODBOROV

22. septembra 1946 se je v Ilirski Bistrici vršila medkrajevna konferenca odbornikov. Razpravljali so predvsem o načrtni ureditvi gospodarstva v okraju. Sklenili so, da se bo prebivalstvo v prvi vrsti posvetilo sadjarstvu in živinoreji ter opustilo žitarice, ki slabo uspevajo. Osnovale se bodo sušilnice za sušenje sadja, drevesnice za pogozdovanja. Svoje mnenje je podal zastopnik vsake vasi, nakar se je razvila živahna diskusija.

ZBOR VOLIVCEV

12. septembra 1946 je bil zbor volivcev. Sklenili so, da bodo zvišali trošarino na vino, pivo in aranžado za 4 lire na liter, za druge močnejše alkoholne pijače pa za 40 lir na liter. To trošarino bodo porabili za zgraditev mestne pralnice, ureditev cestnih jarkov itd. Pričeli pa bodo tudi z graditvijo novega ljudskega doma ter popravili uro v zvoniku.

US

NAŠI PIONIRJI

V Ilirski Bistrici je organiziranih od 150 pionirjev kar 143. Dne 3. septembra so imeli sestanek, na katerem so se organizirali po statutu svoje zveze in izvolili štab odreda. V odredu so 3 čete, v četah pa po 3 ali 4 desetine. Sklenili so tudi, da bodo sodelovali pri novem tekmovanju in so res z zastavo in petjem odšli skupaj z mladino čistit borovce. Ta dan so očistili 6 ha borovja.

Nova Sušica

GLAS AMERIŠKIH ROJAKOV

Pred kratkim smo prejeli pismo iz Amerike, v katerem nas naši rojaki vzpodbujajo k nadaljevanju naše pravične borbe proti novemu fašizmu in tujemu imperializmu, ki nas hoče zopet zasužnjiti. Nadalje izražajo vso svojo ljubezen do našega ljudstva in zagotavljajo, da bodo tudi oni storili vse, da bo končno naša zemlja prosta tujega jarma. Naprosili so nas tudi, da bi radi dobivali v Ameriko «Primorski dnevnik», ki stoji v tej borbi neomajno ob strani svojega ljudstva in razkrinkuje umazane načrte imperialističnih zatiralcev. Hkrati pozdravljata naši rojakinji Mary Penko iz Clevelanda in Andy Kapel iz Fairporta v Ohiju vse svoje znance v Novi Sušici in po ostali soseski.

Stopnik

ELEKTRIČNA RAZSVETLJAVA

Tudi pri nas smo praznovali že tretjo udarniško nedeljo. To pot so šli vsi člani masovnih organizacij na «juriš» nad žir, dva cestarja, člana OF, pa sta v 14 udarniških urah napravila 3 m3 drv za neko partizansko vdovo. Zvečer po delu je bila slovesna otvoritev električne napeljave v Grapi, kjer je zagorela luč v mnogih hišah. Električno strujo je napeljal domačin samouk.

Šebrelje

VSI ZA ENEGA EDEN ZA VSE

Obnoviti je treba, kajti zima je pred durmi. In v nedeljo je bilo pri nas udarniško delo. Sklenili smo namreč, da moramo spraviti iz Stopnika v Šebrelje strešno opeko. In res se je v nedeljo popoldne uvrstilo 150 podajačev in podajačic eden poleg drugega in opeka je romala v hrib, da jo je bilo veselje gledati. Poleg tega pa je šest voznikov vozilo strešnike. V štirih urah so napravili 600 delovnih ur, prihranili 18.000 lir in, kar je najvažnejše, zima ne bo tako huda in mrzla, kajti ljudje bodo imeli streho nad glavo.

Medjavas

UDARNISKO DELO

Nad Števanom stoji majhna vasica Medjavas, ki so jo 1944. leta uničili nacifašisti. V nedeljo je bilo tam vse živo, vas je bila v zastavah in ves dan je bilo čuti pesem krampov in lopat. Na udarniškem delu, ki so se ga udeležili domačini ter mladinci iz Brestovice, Devina in Števana, so očistili ruševine osmih hiš in popravili 500 m ceste. Napravili so 408 udarniških ur. Dela se je udeležilo tudi 10 voz, ki je odpeljalo 83 m3 materiala. Po končanem delu so udarniki s petjem in ob zvokih harmonike odšli na svoje domove, obljubili pa so, da bodo še prišli in tako tudi oni čim več pripomogli k obnovi.

Pliskovca

ŽENE ZA RANJENE PARTIZANE IN PRIPORNIKE

Za časa trgatve so žene natrgale 115 kg grozdja in drugega sadja in ga nesle ranjenim partizanom v bolnišnici Sv. Justa v Gorici ter zaprtim antifašistom. S tem so ponovno dokazale, da antifašistične žene ne bodo nikdar pozabile borcev za svobodo slovenskega ljudstva.

KULTURA

Petdeset let ricmanjskega „Slavca“

Preteklo je dolgih pedeset let, odkar se je zbrala mala skupina zavednih Ricmanjcev, da ustanovi pevsko društvo. Spočetka se niso mogli sporazumeti, kako naj bi se društvo imenovalo. Pomagala jim je priroda. Ko so se na vasi o pozni uri o tem pričkali, se je oglasil v bližnjem robidovju najboljši pevec med pticami, slavec. Takoj so se sporazumeli in soglasno odločili, naj se društvo imenuje «Slavec».

Ta «Slavec» je v petdesetih letih svojega obstanka zapel marsikatero lepo pesem in včasih tako lepo kakor pravi slavec. Preživela je naša vas prvo svetovno vojno. Po končani vojni je sledila dolga doba 25 let fašističnega terorja in zatiranja. Minilo je tudi to. Sledilo je drugo svetovno klanje, ki tudi naši vasi ni prizanesli. Vse to našega «Slavca» ni uklonilo, pel je in poje še danes v čast zmagi in svobodi — v čast vsemu narodu, svojim ustanoviteljem ter vseh sodelavcev, posebno pa vsem onim, ki so dali svoja življenja za dosego teh ciljev.

V nedeljo bo «Slavec» proslavil svojo petdesetletnico z večjim pevskim koncertom, ki bo na njem sodelovalo več sosednih pevskih zborov.

Špacalova razstava pred zaključkom

Razstava Špacalovega umetniškega dela, ki je te dni v galeriji «Trieste» vile XX settembre 16, žela velik uspeh, bo trajala le do petka 4. oktobra. Zbudila je posebno pozornost, ki se je zrcalila tudi v ugotovitvah tržaškega tiska o njeni visoki umetniški vrednosti in novi usmeritvi naše likovne umetnosti. Poleg tega je dosegla tudi materialne rezultate, ki presegajo raven občega zanimanja ljubiteljev umetnosti za dela tržaških likovnih umetnikov.

BELEŽKE

Koledar Gregorčičeve založbe

za l. 1947. *je že v tisku. Za naročila se obrnite na krajevnega poverjenika ali na vaše prosvetno društvo, ki ima podrobna navodila za zbiranje naročnikov. V Trstu se lahko naročite v knjigarni Štoka, ul. Milano ali pri prosvetnih društvih.*

Koledar bo izšel v začetku decembra in bo obsegal nad 160 strani velikega formata. Vsebinsko bo zelo pester, bogat in ilustriran. Pohitite z naročilom ker jih sprejemajo samo še nekaj tednov.

Obenem s koledarjem lahko po znižani ceni naročite tudi druge dodatne knjige naših priznanih pisateljev Franceta Bevka in Jožeta Pahorja.

Sezite vsi po našem koledarju, ki bo veren odraz Primorske in njene borbe ter trpljenja. V njem boste našli tudi samega sebe. Njegova cena je na današnjem knjižnem trgu najnižja, saj stane za prednaročnike samo 90 lir.

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

PROSVETNO DRUSTVO «IVAN VOJKO» NA KONTOVELU. V soboto 5. t. m. bo gostoval v našem društvu pevski dramski odsek Prosvetnega društva iz Barkovelj. V okviru prosvetnega tekmovanja bodo igrali enodejanki Čehova «Medved» in «Snubač» ter Petričevo veseloigro «Svakinja». Začetek ob 20. uri. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Enotni sindikati

SINDIKAT STAVBENIKOV. — Danes 3. t. m. ob 18.30 uri bo na sedežu v ulici Imbriani 5 sestanek vseh zaupnikov.

TEČAJI IZ KEMIJE IN RUŠČINE. Danes 3. t. m. ob 19. uri se bo pričel na sedežu Enotnih sindikatov v ulici Monfort 3 tečaj iz ruskega jezika, ki ga bo vodil prof. A. Selem. V soboto 5 t. m. ob 18. uri pa se bo v istih prostorih pričel tečaj za vscučiliščnike iz kemije. Predaval bo prof. N. Smidichen. Prijave za ta dva tečaja in za druge se še sprejemajo. Podrobnejše podatke daje šolsko vodstvo v ulici Monfort 3 od 17. do 20. ure.

SESTANEK MLADIH KOVINARJEV. Krožek mladih delavcev «Bratje Mahne» sporoča, da bo v četrtek 3. t. m. ob 19.30 uri v ulici Monfort št. 3, sestanek mladih kovinarjev.

SIND. STAVBINSKE STROKE. Danes ob 18.30 sestanek vseh strokovnih zaupnikov.

KMETIJSKI SINDIKAT. Danes ob 18. v ul. Imbriani 5, I., sestanek odbornikov in referentov.

SINDIKAT LESNE STROKE. Vsi člani naj se danes ob 19. zglase v ul. Conti 11. Razpravljali bodo o pripravah za izvolitev novega direktivnega sveta na prihodnjem občnem zboru.

SIND. KULTURNIKOV. Danes ob 18.30 v ul. Zonta 2 sestanek direktivnega sveta za šole.

ZVEZA TRGOVCEV NA DROBNO sporoča: Vsi prodajalci mleka na drobno naj se jutri ob 19.30 zglase v ul. S. Nicolò zaradi važnih sporočil.

KINOPREDSTAVE

GLEDALIŠČE VERDI. 21: Dramska družina L. Cimara: «Človek kakor vsak drugi» od A. Saracrou.
NAZIONALE. 16: «Vihar» - D. Lamour, J. Hall.
SUPERCINEMA. 16: «Čarodejstvo» M. Denis, R. Brazzi, G. Cervi.
FILODRAMMATICO. 16: «Doživetja v Maroku» - B. Crosby, L. Lamour, B. Hope.
ITALIA. 16: «Macao» (Peklenska igračnica) - S. Hayakava, E. v. Stroheim.
ALABARDA. 15: «Ujetniki prošlosti» - G. Garson, R. Colman.
IMPERO. 16: «Mož v sivi obleki» - J. Mason, P. Calvert.
VIALE. 16: «Črna prvorojenka».
MASSIMO. 16: «Škot na dvoru Velikega Kana» - G. Cooper.
GARIBALDI. 16: «Katarina Velika» - D. Fairbanks, E. Bergner.
NOVO CINE. 16: «Poslednje srečanje».
CINE MARE. 16: barvani sovjetski film «Kameniti cvet». Predvajan na filmskem festivalu v Benetkah. (Prvič v Trstu).
ARMONIA. 15.30: «Zaročenec moje žene» L. Cortese, V. Carini, De Rosè v «Stari ženskar».
ODEON. 15.45: «Utrip srca» - A. Noris, J. Lodge.
SAVONA. 16: «Morski angeli» - F. Dee, R. Dellamy.
AZZURRO. 16: «Pohujšljiva igra» - C. Brook.
RADIO. 16: «Mali starinski svet» - A. Valli, M. Serato.
MARCONI. 16: «V potujoči puščavi» - A. Ducaux.
VITTORIA. Ob 16. in ob 20.15 na prostem «Ujetnik iz Zende» - R. Colman, W. Baxter.
ADUA. 15.30: «Doživetja Toma Sawyera».
VENEZIA. 15.30: «Obožavanje» - P. Muni.
CARDUCCI. 15.30: «Nevidljiva smrt» - B. Karloff.
BELVEDERE. 16: «Glas v mraku» G. Stone, M. Hunt.
ARGENTINA. 16: «Jezdec sv. Marka» - Ferrari, Nucci, Paola.
GRAD SV. JUSTA. 21: «Fornarina» - L. Baarova, W. Lazaro.
CENTRALE. Zaprto zaradi popravil.

*

«PROSVETNI DOM», NABREŽINA. V soboto ob 20.30, v nedeljo ob 17. in 20.30 ter v ponedeljek ob 20.30: «Življenje se spet začenja».

GOSPODARSTVO

Kaj bo z našimi gozdovi?

Iz dneva v dan se opaža vse večje širjenje požarov v bližnji in daljni tržaški okolici. Precej časa mine, dokler pride nekdo gasit s sredstvi, ki so uspešna. Ker je letos taka suša, kot redkokdaj prej, je jasno, da ZVU ne podvzema dovolj energičnih mer, da bi zaščitila še ono malo gozdičkov, kolikor jih je še ostalo po pustošenju za časa vojne. Požarna obramba ni dovoljna, da bi bila sama kos požarom. Umestno bi bilo, da pri gašenju požarov sodeluje tudi vojašćina. Pri tem problemu moramo omeniti površnost, s katero so pogozdovali tržaško okolico, kjer se je v nekaterih primerih doseglo le kakih 5% pogozdovalnega uspeha. Sedaj pa opažamo isto brezskrbnost tudi pri gašenju požarov.

Ali moramo biti zares ob zadnje drevo v naši okolici?

Drobne vesti

DANAŠNJE CENE. Danes smo registrirali sledeče cene v delavskih zadrugah: krompir 30 lir, sveže zelje 28, zimska čebula 18, paradižniki 25, štajerska jabolka 42, namizno grozdje 66 lir za 1 kg.

DAVČNE OLAJŠAVE ZA RIBOLOV IN PREVOZ RIB. ZVU je izdala odredbo, po kateri so lastniki ladij, ki se bavijo z ribolovom ali prevozom rib, morskih gob in korala v času od januarja 1946. do decembra 1948. oproščeni plačila poslovnih prostojbin, razen davka na premičnine, ki ga določa zakonski odlok št. 2 z dne 9. 1. 1940. Če bodo ladje v tem času uporabljali v druge namene, bodo morali lastniki plačati vse pristojbine naknadno.

UREDITEV POMORSKEGA PROMETA. Pristaniško poveljništvo je izdalo ukaz št. 254, v katerem določa, da se ribiške ladje, čolni in ostalo manjše ladjevje ne sme zaustavljati pred kanalom, kjer je plovka z rdečo lučjo na severu v stari luki, a na jugu, kjer je plovka z rdečo svetilko vse do novega pristanišča. Vse te manjše ladje morajo v vsakem primeru dati prednost prehodu ladjam, ki gredo v pristanišče ali iz njega plujejo. Proti kršilcem tega ukaza bodo postopali disciplinsko po zakonu.

POMANJKANJE VODE TUDI OB REŠKI CESTI. Včeraj smo poročali o obupnem položaju ljudstva na Krasu, ki trpi vsled pomanjkanja vode. Pa tudi na Reški cesti od kamnolomov Fakanoni, ob Mandrijah in v vsej ostali okolici se čuti isto pomanjkanje. Uprava ACEGAT-a je bila obveščena o tem že pred dvema mesecema. Ostala je pa gluha in ni ukrenila ničesar. Zdi se, da tu ne gre za pomanjkanje vode, marveč za nezanimanje ACEGAT-a za ta življenjski problem tamkajšnjega ljudstva. Prosijo, da je vode dovolj v bližnjem rezervoarju pri finančni stražnici.

IZPRED SODIŠČA

Sodba v openskem procesu

Predvčerajšnjem popoldne se je končala s samimi oprostitvami razprava proti tramvajskemu nameščencu Sossiju Karlu, obdolženemu uboja, in mladeničem Zacchinija Josipu, Ruggiu Vincencu, Tosiju Liviju in Orciolu Niku, obtoženim, da so se upirali javnim nameščencem.

Protiljudski elementi so skušali dati procesu politično obeležje in predstavljati tramvajce kot «sciave in komuniste» ter jih obdolžiti umora De Pasquala. Vendar je proces jasno pokazal, da so bili maloštevilni openski tramvajci obkoljeni od približno trideset mladih nasilnežev, ki so preplezali ograjo in zasedli prostore, katere bi imeli pravico zasesti številni ljudje v čakalnici. V pretepu, ki je nastal s tramvajci, ki so branili redno poslovanje, je bil ubit De Pasquale Cariello. Sossi je dobil pri razpravi živčni napad po vsem videzu ob misli, da bi moral zaradi izvrševanja svoje službe nedolžen odsedeti mnogo let v zaporu. Javni tožilec Pellerito je zahteval 18 let za Sossija, 2 in pol let za Tosija in Orciola, oprostitev za Zecchinija in Ruggioja. Družino De Pasquale kot civilno stranko je zastopal odvetnik Gerometta. Obrambni govori Piazze in Turole za Sossija, Jacuzzija za Zecchinija in Ruggiota ter Annoscie za Tosija in Orciola pa so v tolikšni meri osvetili dejanski potek dogodkov, da je bil Sossi obdolžen le še uboja zaradi prekoračenja samoobrambe in oproščen tudi tega dejanja zaradi amnestije, ostali pa oproščeni z amnestijo, vsled pomanjkanja dokazov ali pa ker so jih spoznali za nedolžne.

KRONIKA

Rojstva, smrti, poroke

Anagrafski urad tržaške mestne občine javlja, da se je dne 2. oktobra 1946. rodilo 6 otrok, 1 se je rodil mrtev, umrli so 4 ljudje, poročili se ni nihče.

UMRLI: Vergottini por. Cartuccia, 59 let; Mengazzoli por. De Apollonio Elisa, 56 let; Obreza vd. Zori Marija, 77 let in Nardo Silvija, 12 let.

Čigava je motorna jadrnica?

Pristaniško poveljstvo objavlja, da je dvignilo potopljeno motorno jadrnico, o kateri ne vedo, čigava je. Jadrnica nima namreč niti imena niti številke protokola, tako da nikakor ni mogoče dognati, kdo je njen lastnik. Njene glavne značilnosti so sledeče: dolžina 13.70 m, širina 4.30 m, višina 1.90, motor Diesel.

Jadrnica je v varuštvu pri firmi SARROM, s sedežem v Trstu, ul. Galatti 20.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK

MALI OGLASI

ČEVLJARSKA DELAVNICA s stroji naprodaj. Posredniki izključeni. Naslov pri upravi «Primorskega dnevnika».

V nedeljo 6. t. m. vsi samo v ŽIRJE! Jesenske lepote kraške doline vas vabijo vse na zabavni oddih. Mladi rod iz Žirij pri Sežani vam prikaže Finžgarjevo dramo štiridejanko

DIVJI LOVEC

Godci vam bodo razgibali telo, dobro vince in okusen prigrizek vas bo poživil, šumenje hrastovih krošenj pa vam bo umirilo živce. Pričetek ob 14.30 uri

Prosvetno društo „IVAN VOJKO“, Prosek-Kontovel in kulturni krožek „DUGOLIN“ priredijo v nedeljo 6 t. m. ljudski zbor na PROSEKU. Vršila se bo SPORTNA TEKMA z nagradami, nastopili bodo pevski zbor, godba kulturnega krožka „Rinaldi“ in skupina fizharmonikarjev. Po nastopu PLES.

Za hrano in pijačo bodo dobro poskrbeli

SPOROČILO

Krznarija ZILIOTTO kupuje

surove, predelane kože lisic - srebrnih, platinskih modrih, rdečih, perzijanskih, bizonov, kun, dehurjev, polhov i.t.d.

ZILIOTTO Telefon N. 29374

Ul. Trento 11 - III nad. TRST

FIZKULTURA

Ponziana bo gostovala v Zagrebu

Nogometno moštvo Ponziane je dobilo laskavo povabilo iz Zagreba. Odigrala naj bi nogometno tekmo z Metalcem. Seveda je vodstvo Ponziane povabilo sprejelo ter smemo pričakovati, da bo njena enajstorica tržaški nogomet v Zagrebu časino zastopala. V Jugoslaviji pa bo v nedeljo igrala še ena enajstorica, po vsej verjetnosti kombinacija med Montebellom in Škednjem. Igrali bodo v Celju z domačo reprezentanco.

Povabila jugoslovanskih moštev tržaškim enajstoricam dokazujejo, kako si jugoslovanski ljubitelji nogometa želijo v svoji sredini tržaških gostov.

Jutri bomo dobili prvaka nogometnih tekem za pokal Delavske enotnosti

Ker danes igrišče Ponziane ni prosto, se bo finalna tekma med Sv. Marcom in Frausinom odigrala jutri ob 17. uri tudi na igrišču Ponziane. V obeh moštvih bodo nastopili znani igralci kot so na primer Tomasini, Padovan, Gianini in drugi. Zato bo tekma nedvomno ostra in zanimiva.

Gostovanje Čebulca v Postojni

O nedeljski nogometni tekmi med Primorjem s Proseka in Postojno smo že poročali. Postojnčani pa so za nedeljo 6. t. m. povabili v goste tržaško nogometno moštvo Čebulca. Tekma bo lepa in ostra, kajti Postojnčani hočejo popraviti pred svojim občinstvom nedeljski poraz.

DROBNE ZANIMIVOSTI

Lestvica najboljših teniških igralcev sveta. Svicarji so sestavili sledečo lestvico najboljših igralcev tenisa na svetu za leto 1946: 1. Kramer (ZDA); 2. Petra (Francija); 3. Bernard (Francija); 4. G. Brown (Avstralija); 5. Drobny (CSR); 6. T. Brown (ZDA); 7. Pails (Avstralija); 8. Falkenburg (ZDA); 9. Parker (ZDA); 10. Torea (Argentinija).

Poljakinja Walasiewicz, olimpijska prvakinja je na mednarodnem lahkoatletskem ženskem dvoboju Češkoslovaška-Poljska odločila, da je zmagala Poljska. Dosegla je štiri prva mesta in sicer na 80 m čez zapreke (12.2), 100 m (12 4), v skoku v daljino (527 cm), 200 m (26.2) in je bila povrh vsega še v štafeti 4x100 m (51.6).

Madžarski nogometni klub «Ujpest» je na gostovanju v Turčiji zmagal nad «Fenerbadza» prvi dan s 3-1, drugi dan pa s 4-1.

Smrt zaradi knock-outa. Ameriški boksar Toni Lared je umrl za posledicami udarcev, ki jih je dobil na nekem boksarskem dvoboju.

Mitič - jugoslovanski teniški prvak za leto 1946. V Zagrebu so bile v nedeljo odigrane finalne tekme državnega teniškega prvenstva. Prvenstvo si je osvojil Mitič, ki je premagal vse svoje nasprotnike. Rezultati so: Palada-Sarič, 6-2, 6-4, 6-2, Mitič-Punčec 6 3, 7-5, 6-1. V igri Punčec-Palada je zmagal Punčec in si osvojil drugo mesto.

Kvarner-Opatija. Na prijateljski nogometni tekmi med Kvarnerjem in Opatijo je zmagal Kvarner z resultatom 4-1.

Krožna kolesarska dirka po Rumuniji. V tretji etapi je zmagal Prosinek (Jugoslavija) v času 4.16.55. V četrti etapi, dolgi 120 km, pa je bil prvi Poredski (J) pred Vatterskom (Francija) in Prosenikom (J). Peta etapa je bila dolga 110 km in je zmagal Vatterskom (F) pred Prosenikom (J) in Pijem (F). Po petih etapah vodi med posamezniki Poredski (J) v času 18.35.17 ur, drugi je Prosinek (J) 18.35.37, tretji Siklomeanu (Rumunija) 18.38.07. Med moštvi je še vedno na prvem mestu Jugoslavija, pred Rumunijo, Francijo in Albanijo.

ZDTV — kolesarski odsek

V okviru Zveze društev za telesno vzgojo v Trstu razpisuje kulturno društvo «Skamperle» kolesarske dirke za pokal padlega partizana Borisa Skerlavaja. Proga bo naslednja: Trst, Sesljan, Sv. Križ, Opčine, Faccanoni, Bazovica, Sežana, Opčine. Proga bo dolga približno 100 km. Tekmovali bodo lahko vsi, ki so vpisani v športnih krožkih in v športnih odsekih prosvetnih društev. Tekma bo 6. oktobra. Prijave sprejema ZDTV v ul. Filzi 10, I. dnevno od 9. do 12.30 in od 16. do 19. ure ter kulturno društvo «Skamperle» pri Sv. Ivanu ob večerih. Prijavnina znaša za začetnike 20 lir, za ostale 10 lir. Zmagovalec bo dobil pokal. Ostala darila presegajo vrednost 15.000 lir. Razen daril celotne dirke, bodo tudi darila za posamezne kategorije ter darila, ki so jih darovali ljubitelji kolesarskega sporta.